

Gut Sábész

גוט שבת 20. évfolyam 44. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:14 • ט' מנחם אב תשע"ח • 2018. 7. 20. • פרשת דברים • Szombat kimenetele: 21:29

Ideje van a gyásznak és ideje van az ünneplésnek

Vannak az évben jó időszakok és rossz időszakok. Ünnepekkel vagy várakozással teli napok, dolgoz hétköznappal teli hetek, feszített tempójú szakaszok és – bár néha úgy érezzük, ritkábban a kelletténél – vannak a hátradőlős-pihenős idők.

Ezekben a napokban érünk a végére a zsidó év legszomorúbb időszakának, a három gyászheteknek, melynek két végpontját egy-egy gyásznap jelöli ki. Ebben az időszakban esett el Jeruzsálem, ekkor hatoltak el a támadók a Szentélyig, és végül ekkor pusztították el mind az első, mind a második Templomot. Ez az időszak az egyre mélyülő gyász ideje. Mivel ezek a hetek a Szentély pusztulása után is gyakorta hoztak csapást a zsidó népre (többek között erre a három hétre esett a zsidók kiűzése

Angliából és Franciaországból, év hó 9-én kapta meg Himler a felhatalmazást a végső megoldás megkezdésére stb.), kialakult az a szokás, hogy ilyenkor igyekszünk elkerülni a veszélyes helyzeteket. Például a *Sulchán Áruch* javaslata alapján (*Orách Cháim* 551:18.) ne sétálgassunk késő este kihalt területen és ne verekedjünk. Ugyancsak szokás, hogy ha egy mód van rá, nem időzítünk erre az időszakra műtétet.

Ennek az időszaknak a lemondásai – pl. hogy nem eszünk kilenc napig húst, hogy a nyári hőség ellenére sem fürdünk élvezetből, csak gyorsan tisztálkodunk stb. – közelebb hoznak minket a gyásznakhoz. Nem véletlen, hogy a Rebbe szorgalmazta, hogy ebben az időszakban a Templombeli szolgálatokra helyezzük tanulásunk fókuszát. Ez

– amellet, hogy segít átéreznünk a veszteség mértékét – arra is sarkall bennünket, hogy a pusztulásban meglássuk az építés lehetőségét. Ahogy az ismert történetben Rabbi Akiva a Szentély romjai között átszaladó rókában nem a pusztulás fájdalmát látta, hanem a profécia beteljesülését és a megváltás közeledtét.

A szombatról vasárnapra áthelyezett böjttel véget ér a gyászidőszak, és ahogy a bánatnak megvan az ideje, úgy megvan az ideje az örömmnek is. Tisá böáv után nem egész egy héttel következik tu böáv, a párválasztás zsidó ünnepe. A gyász után az öröm ideje. Egyben a mi kis személyes ünnepünk is: megkezdjük a megújított *Gut sábész* magazin 4. évét. Szerkesztőségünk nevében kívánunk könnyű böjtöt és köszönjük, hogy olvasnak bennünket!

Izraelbe utazott Orbán Viktor

Orbán Viktor miniszterelnök kétnapos hivatalos látogatásra Izraelbe utazott, hogy többek között Benjamin Netanjahu miniszterelnökkel és Reuven Rivlin államelnökkel is tárgyaljon.

A látogatáson részt vett Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, Szijjártó Péter kül-gazdasági és külügyminiszter, Rogán Antal, a Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter és Gulyás Gergely, a Miniszterelnökséget vezető miniszter is. A látogatás vallási és kegyeleti programjához Köves Szmó rabbi is csatlakozott.

A miniszterelnök sajtófőnöke által kiadott közlemény szerint a kormányfő jeruzsálemi programja során találkozik David Lau askenázi főrabbi-val, valamint felkeresi a Jad Vasem emlékközpontot, majd fát ültet a Nemzetek Ligetében. A látogatás részleteiről és visszhangjáról következő számunkban számolunk be.

Megjelent az 5779-es naptár

Az EMIH és a Chábád Zsidó Nevelési és Oktatási Alapítvány minden évben többféle naptárt is kínál az új esztendőre. Az 5779-es sorozat első darabja, melyet A3-as méretben nyomtatva augusztus folyamán kézhez kapnak az *Egység* olvasói a lap 109. számának mellékleteként, már letölthető a *zsido.com* oldalon. Ha szeretné Ön is megkapni kiadványainkat, jelezze az *ambrus.klara@zsido.com* email-címen.

Hetiszakasz

A Tóra ismétlése

Hetiszakaszunk – *Dvárím* Tóra és parancsolatai betartásának fontosságára. Ez a szakasz mindig a *tisá bööv* előtti szombaton kerül felolvasásra, amit Sábát Cházonnak hívnak, a felolvasott Háftára révén, ami *Cházon Jesájáhu* (Jesájá Viziója).

Zsidó híradó

Tett és Védelem Alapítvány (TEV): A Médiatanács és az MTVA bírálja felül Siklósi Beatrix kinevezését

A Tett és Védelem Alapítvány (TEV) levélben fordult a Médiatanács elnökéhez és az MTVA vezetéséhez, arra kérve őket, hogy bírálják felül Siklósi Beatrix kinevezését az M5 Kulturális csatornájának élére. „A TEV megdöbbenéssel értesült a kiábrándító hírről, hogy a közismert antiszemita provokátort ismét olyan pozícióba helyezték, amelynek betöltésére minden szempontból alkalmatlan” – áll a TEV közleményében.

legendő lenne annak megállapításához, hogy Siklósi Beatrix munkássága nem felel meg a Médiatörvényben és az NMHH Közzolgálati Kódexében foglalt szakmai és etikai alapelveknek, ezért alkalmatlan az M5 Kulturális csatorna vezetésére.”

A TEV arra kérte az NMHH elnökét és az MTVA vezetését, hogy „tegyen meg mindent a kinevezés felülbírlata érdekében”, mert „Siklósi Beatrix kinevezése séggyenfgolt a nemzeti egységet szimbolizáló közzolgálati médium működésében, amely rombolja az intézmény jó hírét, és gátolja küldetésének teljesítését.”

A száműzetés nem más, mint a megváltás hírnöke

Ezen a héten olvassuk fel a *Dvárím* hetiszakaszát, s érünk egyben a *tisá bööv* gyásznapijára való felkészülés végére.

A haszid filozófia tanítja, hogy amennyiben két ilyen fontos esemény időben is ilyen közel esik egymáshoz, az annak következménye, hogy az üzenete között is szoros összefüggés van.

A Szentélyek pusztulását követően szinte mindenki azt gondolta, hogy rövidesen a nép is az enyészete, a pusztulásé lesz. De nem így lett. A *churbánt* követően a vallási élet a legkülönbözőbb utakon tört magának utat, hogy a Szináj-hegyi hagyományt, a Szentély pusztulásának ellenére is továbbörökítse.

Látható, hogy a történelemben még a legnagyobb katasztrófák sem képesek elpusztítani a zsidóságot. Az isteni szándék ugyanis végső soron a megváltásban fog kiteljesedni, az ahhoz vezető utat pedig a zsidóságnak kell kitaposnia.

Mózes ötödik könyvének eleje is ezt a fenti tételt igazolja. A végtelennek tűnő sivatagot immár maguk mögött tudták a zsi-

dók, s negyven évnyi bolyongást követően végre Kánaán földjére léphetek, amelyet Isten még a három ősapának, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak ígért oda.

A párhuzam világos. A Szentély pusztulása a halálra emlékeztet, s azon keresztül a sivatagra. Egy olyan helyre, ahol semmi sem terem. A pusztulást követő különböző korszakok ezzel szemben, a zsidóság túlélését szimbolizálják, tehát az életet. Ilyen esemény volt az is, amikor a zsidó nép a sivatagból Kánaán földjére lépett, hogy végre megkezdhesse szentföldi életét.

A száműzetés, a pusztulás sosem öncélú, hanem mindig a megváltás előhírnöke. Bár a Szentélyek pusztulását, az abszolút halált, vagy, ha úgy tesszük, a sivatagot már magunk mögött tudtuk, s már a Szentföldre is beléptünk, a *gálutnak* azonban még így sem értünk a végére. Ezt csak a Messiás eljövetele számolhatja fel, amikor Izrael fizikai országából a spirituális Izrael földjére lépünk be. Legyen így mihamarább!

Kovács Jichak rabbinövendék

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20.15 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Hétfő: 18.30 Szeretet: egy szó meg tudja változtatni az életet (Oberlander Báruach rabbi előadása); 19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus* 19.55 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakasz a kabbala tükrében 10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Szeretteink emlékét eredményeinkkel őrizzük meg

Amikor gyermek voltam, apám, aki a lengyelországi Bialystokból vándorolt be, elfogadott egy rabbiállást a brooklyni Borough Park egyik zsinagógájában. Ez a negyvenes évek elején történt, és én ekkor kerültem először kapcsolatba a Chábád-Lubavics mozgalommal.

A Dean utcában működő Chábád általános iskolába jártam, ahol a tanárom, és későbbi sógorom, Meir Greenberg rabbi nagyon aggódott a hallásom miatt. Majdnem teljesen siket voltam, és az orvosok, akikhez a szüleim vittek, az operációt javasolták. Meir ekkor úgy döntött, hogy elvisz az előző lubavicsi rebbéhez, és az áldását kéri a sikeres beavatkozáshoz.

Emlékszem a Rebbe átható, de egyben együttérző tekintetére. Kedvesen rám mosolygott, és megnyugtatóan, hogy hamarosan újra hallani fogok. A műtét valóban sikeresen zajlott, és ezt követően már elég jól hallottam.

Miután megnősültem, a texasi San Antonióban, majd a New Jersey államban fekvő Long Branch-ben lettem rabbi. Eközben a legidősebb lányom nagyon megbetegedett, ezért kapcsolatba léptem a Lubavicsi Rebbével, aki ekkor már Menáchem Mendel Schneerson rabbi volt, és az áldását kértem. Azt javasolta, hogy utazzunk Kaliforniába, mert ott dolgozik egy világhírű orvos. Az orvos segített a lányomon, aki egy időre felépült, de öt évvel később, 17 éves korában meghalt.

A halála után úgy döntötünk, hogy a New Jersey-beli Dealben gimnáziumot alapítunk az emlékére. Eleinte sok problémával kellett megküzd-

nünk. Az egyik szponzor ragaszkodott a koedukált oktatáshoz, mi pedig egy lányiskolát szerettünk volna létrehozni. Ezenfelül megfelelő helyet is kellett találnunk az intézménynek. Ráakadtunk egy gyönyörű kastélyra, amely remekül megfelelt volna iskolaépületnek, ám

fognak, amiért megváltottatta a környék jellegét és lecsökkent a házuk értéke. Tartsa tisztelben az érzéseiket, és ne vásárolja meg az épületet” – mondta.

Így tehát nehéz szívvel úgy döntöttem, hogy elállok a kastély megvásárlásától. Ma már tudom, hogy a Rebbének telje-

sen minden zsidó a holokauszt vagy az asszimiláció lángjából lépett elő. Ezt mindig figyelembe kell venni és ennek megfelelően kell viszonyulni hozzájuk.”

Megszívleltem a szavait, különösen, miután a lányunk halála után Memphisbe költöztünk. Akkor úgy éreztem, hogy a családom érdekében új helyet kell találnunk magunknak. Az emberek természetesen nagyon kedvesek voltak hozzánk, talán túlzottan is... Minden nap ezt hallgattuk: „Sajnálom, hogy elvesztették a lányukat”, vagy „Sajnálom, hogy elvesztettétek a testvéreteket”. Túlságosan fájdalmas volt, hogy mindig erre emlékeztettek minket.

Amikor felajánlották az új állást, a Rebbe tanácsát kértem, hogy elfogadjam-e. Akkoriban még mindig az volt a tervem, hogy gimnáziumot alapítok a lányom emlékére, így bizonytalan voltam. A Rebbe szavai mély bölcsességről tanúsoktattak: „Nem azzal őrizzük meg elhunyt szeretteink emlékét, hogy egy épület falára írjuk a nevüket, hanem az elért eredményeinkkel. Ez a legméltóbb módja annak, hogy megőrökötsük valaki nevét. Ez a Tóra útja.”

A Rebbe áldása mindvégig mellettem állt, és az ő szavai, tanácsai és bölcsessége kísért az utamon.

Rafael Grossman

Rafael Grossman rabbi évtizedekig vezette a Baron Hirsch zsinagógát Memphisben. Az interjú 2012-ben készült.

a zsidó szomszédok ellenezték a tervet, mert félték, hogy csökkenni fog az ingatlanjaik értéke.

Ellátogattam a Rebbéhez, hogy a tanácsát kérjem. Nem hagyta jóvá a tervünket. Azt ajánlotta, hogy keressünk egy másik helyszínt. Nehezemre esett elfogadni a tanácsát, mert egy tökéletes épületről volt szó, és az ára is kedvező volt. Vitába szálltam a Rebbével: „De hiszen azok vallástalan zsidók. Már teljesen asszimilálódtak.” A Rebbe azonban hajthatatlan maradt. „Ne vásárolja meg. Eljöhét a nap, amikor valamelyikük lánya abban az iskolában akar majd tanulni, de a szülei annyira dühösek lesznek, hogy nem engedik oda. Neheztelni

sen igaza volt. Később az eredeti szomszédok elköltöztek, és megváltozott a környék összetétele. Az új lakók még ellenségesebbek lettek volna az iskolával szemben, és az ügy csak ártott volna a zsidó egységnek.

Abban az időben, amikor még New Jerseyben éltünk, aktív szerepet vállaltam az Amerikai Rabbitanács (RCA) munkájában. Ezt a Rebbe is támogatta. Miután megválasztottak az RCA helyi csoportjának elnökévé, a Rebbe ezt mondta: „Rabbinak lenni manapság mást jelent, mint egykor. Nem olyan jellegetű munka, mint régen. Ma már nem üldögélhet a zsinagógában arra várva, hogy jöjjenek az emberek. Meg kell találnia és inspirálnia kell őket. Ne felejtse el,

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe

A rabbi válaszol

Nájn-tég: Viselhetünk-e a gyász idején sábeszi ruhát?

A kilenc gyásznapi különböző szokások előírások vannak, amik kihangsúlyozzák a Szentély pusztulása fölött érzett fájdalomunkat. Egy érdeklődő a nájn-tégre eső sábeszek öltözködési szokásairól kérdezte Oberlander Báruch rabbit, hisz általában sábeszkor a szombat tiszteletére szokás szép, ünnepi ruhát ölteni (SÁ uo. 262:2.) akkor is, amikor otthon tartózkodunk (Chájé ádám, Sábát 5:7.; Misná brurá 262:8.).

Ruhaváltás

hétköznapiról sábeszre

A kérdés kapcsán meg kell ismerkednünk az én ávélut befárheshjá alapelvvel (SÁ JD 400:1.), miszerint nem szabad nyilvánosan gyászt tartani sábeszkor, aminek egyik eleme, hogy nem viselünk gyászruhát.

Elsőként tekintünk át, mit viselünk ezeken a sábeszekon. A RómÁ, a krakkói rabbi, a Sulchán áruch társszerzője azt írja (uo. 551:1.), hogy nem vesszük fel a teljes sábeszi öltözetet a nájn-tég sábeszán, csak egy ünneplő inget, a többi ruhadarab marad hétköznapra.

Az oroszországi Jechiél Mechl Epstein rabbi (1829–1908) az Áruch hásulchánban (uo. 11.) azt írja, hogy ez a szokás már nincs használatban. Szerinte régen a szombati és a köznapi ruha nem ütött el annyira egymástól, és ezért nem volt feltűnő, hogy lecserélte-e valaki vagy sem. De később – folytatja Epstein rabbi –, amikor elkezdtek strájmilit, vagy szép selyem kaftánt viselni

az emberek sábeszkor, akkor látványos lett volna, ha valaki nem ölti fel az ünnepi ruháját, mintha nyilvánosan gyászolt volna. Magyarországon az askenáz közösségekben a háborúig közismerten élt a Sulchán áruchban em-

lített szokás, és az emberek nem öltöztek teljes sábeszi viseletbe a nájn-tégben. Érdekes azonban, hogy sem Magyarországon, sem azokban a külföldi közösségekben, ahol a magyar szokások tovább élnek, nincs tudomásom róla, hogy fennmaradt volna ez a szokás: mindenki teljes sábeszi öltözetre vált a nájn-tég alatt is. Stern Mose (1914–1997), a Boro parki debreceni közösség rabbija, kifejezetten pozitív változásként és fejlődésként jegyezte fel ezt (Böer Mose responsum 7. Kötet 318. oldal 1. paragrafus végén). A magyar haszidok ezzel szemben soha nem követték ezt a szokást, és mindig is sábeszi ruhát viseltek a nájn-tég szombatján.

Ruhaváltás sábesz után

Amikor kimegy a sábesz, ismét kérdés merül fel: le kell-e cserélni az ünneplő ruhát hétköz-

napra a szombat elmúltával? Hisz hétköznapon már biztosan kötelező a gyász. Azok, akik szerint nem kell levenni, azzal érvelnek, hogy nem az ünnepi ruha viselése a tilos, hanem a felvétele (Ésel Avrahám-Buczac

mondjuk a szombatot a hétköznapitól elválasztó Báruch há-mávdil áldást és lecseréljük a sábeszi ruhánkat hétköznapra, a börcipönket műanyag vagy vászoncipőre, így megyünk a zsinagógába esti imát és az Échtát, a SiraImak könyvét elmondani.

Érdekes, hogy a lubavicsi Rebbe azt mondta, a ruhacserére magyar szokás, ő Oroszországban ezt nem ismerte. Ezért a chábád szokás az, hogy csak a cipőt cseréljük le szombat este. Jeruzsálemben is vannak olyanok, akik akár strájmilival mennek vissza este a zsinagógába, bár Zinner Gávriél rabbi szerint az túl feltűnő és nem illik (lásd minderről írásaimat: Heerot ubiurim 1112. szám 49-63. oldal, 1114. szám 73-76., 1115. szám 68-69. oldal). Spira Chájim Eliezer (1871-1937) a munkácsi rebbe is így tett, levette a strájmiliját és a börcipőjét, ám magán hagyta a szombati kaftánját, amikor visszatért a zsinagógába esti imára (Dárké Chájim vöSáalom 670. paragrafus).

Összefoglalva tehát az általános elfogadott szokás, hogy amikor tisá böáv szombatra esik, akkor sábeszre ünnepi ruhát öltünk, amit a szombat kimenetele után részben vagy egészben lecserélünk hétköznapra, a helyi szokástól függően. A börcipőt mindenképp le kell cserélni.

Kívánom, hogy jöjjön el a megváltás még a böjt előtt, és ne legyen szükségünk erre a tudásra.

Oberlander Báruch

551:1.). Ez az általánosan elfogadott szokás.

Ha tisá böáv szombatra esik

Különleges helyzet azonban az, ami ebben az évben is előállt, amikor tisá böáv szombatra esne, de mivel akkor nem szabad böjtölni, eltoljuk egy nappal. Ilyenkor a böjt még a szombat kimenetele előtt, naplementekor megkezdődik (SÁ uo. 552:10.). Az egyértelmű a Sulchán áruchból (uo. 553:2.), hogy a sábesz kimenetele után (vagy még a borchu előtt, vagy utána) le kell vetni a börcipőt. Ám a ruha cserélésre a Sulchán áruch nem tér ki, érthető módon, hiszen aszerint nem is volt rajtunk ünnepi ruha.

Ma szinte általánosnak mondható az a szokás, hogy megvárjuk a sábesz kimenetelét, el-

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG